

ประกาศโฆษณาการรับขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

เลขที่คำขอ	65100311	วันที่ยื่นคำขอ	20 ตุลาคม 2565
สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์	ผ้าซิดสลับหมี่หนองบัวลำภู หรือ Nong Bua Lam Phu Khid Salab Mee Silk หรือ Pha Khid Salab Mee Nong Bua Lam Phu		
รายการสินค้า	ผ้าฝืน ผ้าถุงหรือผ้าซิ่น ผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ ผ้าสบู่ หรือผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่ผลิตจากผ้าซิดสลับหมี่หนองบัวลำภู		
ผู้ขอขึ้นทะเบียน	จังหวัดหนองบัวลำภู		
ที่อยู่	ศาลากลางจังหวัดหนองบัวลำภู ตำบลลำภู อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 39000		

1. คุณภาพ ชื่อเสียง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า

คำนิยาม

ผ้าซิดสลับหมี่หนองบัวลำภู หรือ Nong Bua Lam Phu Khid Salab Mee Silk หรือ Pha Khid Salab Mee Nong Bua Lam Phu หมายถึง ผ้าฝืน ผ้าถุงหรือผ้าซิ่น ผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ ผ้าสบู่ หรือผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่ผลิตจากผ้าซิดสลับหมี่หนองบัวลำภู เป็นผ้าไหมซิดสลับหมี่ ผ้าฝ้ายซิดสลับหมี่ ผ้าซิดสลับหมี่แกมฝ้าย ผลิตจากผ้าไหม ผ้าฝ้าย หรือผ้าฝ้ายแกมไหมผสมกัน โดยเป็นเส้นใยธรรมชาติ หรือเส้นใยประดิษฐ์ ลวดลายผ้าเกิดจากกระบวนการทอสองลักษณะในผืนเดียวกัน ด้วยกรรมวิธีที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวหนองบัวลำภู ได้แก่ การทอซิดผสมกับลายมัดหมี่ และกันด้วยเส้นเผ้าทอสลักกันเป็นช่วงๆ ตลอดทั้งผืน ผลิตครอบคลุมพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู

ลักษณะของสินค้า

(1) ประเภทสินค้า ได้แก่

- (1.1) ผ้าฝืน ผ้าถุงหรือผ้าซิ่น เป็นผ้าไหม ผ้าฝ้าย หรือผ้าไหมแกมฝ้ายผสมกัน มีความกว้างไม่น้อยกว่า 90 เซนติเมตร ความยาวไม่น้อยกว่า 200 เซนติเมตร
- (1.2) ผ้าพันคอ เป็นผ้าไหม ผ้าฝ้าย หรือผ้าไหมแกมฝ้ายผสมกัน มีความกว้างไม่น้อยกว่า 45 เซนติเมตร ความยาวไม่น้อยกว่า 200 เซนติเมตร
- (1.3) ผ้าคลุมไหล่ เป็นผ้าไหม ผ้าฝ้าย หรือผ้าไหมแกมฝ้ายผสมกัน มีความกว้างไม่น้อยกว่า 75 เซนติเมตร ความยาวไม่น้อยกว่า 180 เซนติเมตร
- (1.4) ผ้าสบู่ เป็นผ้าไหม ผ้าฝ้าย หรือผ้าไหมแกมฝ้ายผสมกัน มีความกว้างไม่น้อยกว่า 30 เซนติเมตร ความยาวไม่น้อยกว่า 200 เซนติเมตร

(1.5) ผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่ผลิตจากผ้าชนิดสลับหมี่หนองบัวลำภู เช่น เสื้อผ้าสำเร็จรูป กระเป๋า เนคไท หมวก ของที่ระลึก เป็นต้น โดยต้องมีสัดส่วนของสิ่งทอที่ผลิตจากผ้าชนิดสลับหมี่หนองบัวลำภู ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 70

(2) ลักษณะทางกายภาพ

(2.1) ผ้าชนิดสลับหมี่หนองบัวลำภู เป็นผ้าทอมือตามภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดหนองบัวลำภู ผลิตจาก ผ้าไหม ผ้าฝ้าย หรือผ้าฝ้ายแกมไหมผสมกัน ที่มีกระบวนการสร้างลวดลายจากการทอสองลักษณะในผืนเดียวกัน ได้แก่ การทอขัดผสมกับลายมัดหมี่ และกันทั้งสองด้วยเส้นผ่า (การยกขัดและทอหมี่สลับกัน) ทอสลับกันเป็นช่วงๆ ตลอดทั้งผืน โดยการทอขัดเป็นการสะกิดช้อนเครื่องเส้นยืนขึ้นเป็นจังหวะตามลวดลายตลอดหน้าผ้าและพุ่งกระสวย สอดเส้นพุ่งเข้าไปตลอดแนวเครื่องเส้นยืนที่ถักมัดช้อนพื้นสร้างลวดลายขณะทอผ้าบนกี่ ส่วนลายมัดหมี่เป็นภูมิปัญญา การสร้างลวดลายในผ้าทอโดยการมัดหมี่แล้วนำมาย้อมสีเส้นใย

(2.2) ผ้าชนิดสลับหมี่หนองบัวลำภู แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

(2.2.1) ผ้าไหมชนิดสลับหมี่

หมายถึง ผ้าทอมือภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดหนองบัวลำภู ผลิตจากผ้าไหม ที่มีกระบวนการสร้างลวดลายผ้าจากการทอสองลักษณะในผืนเดียวกัน ประกอบด้วยการทอขัดสลับ กับลายมัดหมี่ กันทั้งสองด้วยเส้นผ่า ทอสลับกันเป็นช่วง ๆ ตลอดแนวยาวในผืนเดียวกัน

(2.2.2) ผ้าฝ้ายชนิดสลับหมี่

หมายถึง ผ้าทอมือภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดหนองบัวลำภู ผลิตจากผ้าฝ้าย ที่มีกระบวนการสร้างลวดลายผ้าจากการทอสองลักษณะในผืนเดียวกันคือการทอขัดสลับกับลายมัดหมี่ กันทั้งสอง ด้วยเส้นผ่าทอสลับกันเป็นช่วง ๆ ตลอดแนวยาวในผืนเดียวกัน

(2.2.3) ผ้าชนิดสลับหมี่ไหมแกมฝ้าย

หมายถึง ผ้าทอมือภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดหนองบัวลำภู ผลิตจากผ้าฝ้ายและผ้าไหม ผสมผสานกัน มีกระบวนการสร้างลวดลายผ้าจากการทอสองลักษณะในผืนเดียวกันคือการทอขัดสลับกับลายมัดหมี่ กันทั้งสองด้วยเส้นผ่า ทอสลับกันเป็นช่วง ๆ ตลอดแนวยาวในผืนเดียวกัน

(2.3) ลวดลาย เป็นลายตามภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ลายดอกบัวหลวง ลายไทรกุดขวางสร้อย ลายหงส์ ลายพญานาค ลายดอกแก้ว ลายกาบแก้วบัวบาน ลายกงแก้ว เป็นต้น

2. กระบวนการผลิต

วัตถุดิบ

เส้นใย

(1) เส้นไหมไทยพันธุ์พื้นบ้านผลิตในพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู เส้นไหมพันธุ์ไทยปรับปรุง หรือพันธุ์ไทย ลูกผสมผลิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย และเส้นไหมอุตสาหกรรมผลิตในประเทศไทย

(2) เส้นฝ้ายธรรมชาติพันธุ์พื้นเมือง หรือพันธุ์ปรับปรุง ผลิตในพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู เส้นฝ้ายจาก แหล่งผลิตหรือโรงงานผลิตฝ้ายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

(3) เส้นใยประดิษฐ์ เช่น โพลีเอสเตอร์ และเรยอน เป็นต้น ผลิตในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ ประเทศไทย หรือในประเทศไทย

สีย้อมผ้า

(1) สีสรรมาติจากพืชที่หาได้ในพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู โดยพืชแต่ละชนิดจะให้สีที่แตกต่างกัน เช่น ต้นเพกาให้สีเขียวอ่อน เขียวแก่และกากี ต้นขนุนให้สีเหลือง สีส้มน้ำตาล และสีม่วง ต้นประดู่ให้สีชมพูอมแดงหรือแดง อดน้ำตาล ต้นคราม ให้สีคราม หรือสีน้ำเงินเข้ม ต้นฉนวนให้สีเทาดำ บัวหลวงให้สีเหลืองโพล โคลนบัวหลวงให้สีเทา และต้นทองกวาว หรือ ดอกจาน ให้สีส้ม เป็นต้น

(2) สีสังเคราะห์ที่ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตในประเทศไทย

อุปกรณ์

อุปกรณ์ในการทอผ้า เช่น กี่ทอผ้า (กี่ทอมือแบบพื้นบ้าน) โกงคันเส้นยืน หลักฝื่อ โกงคันหมี ไนหรือหลากงฮัก กระสวย และหลอดด้าย เป็นต้น

การเตรียมเส้นใย

(1) การย้อมสีเส้นใย โดยการนำเส้นใยที่เตรียมไว้ไปย้อมสีธรรมชาติหรือสีสังเคราะห์ด้วยกรรมวิธีย้อมเย็น ใช้ระยะเวลา 5 – 20 นาที หรือสังเกตให้สีติดเส้นใยสม่ำเสมอ

(2) การเตรียมเส้นยืนโดยใช้หลักฝื่อ เป็นอุปกรณ์ในการคันเครื่องเส้นยืน หรือเรียกว่าการเรียงเส้นยืน เมื่อจัดเรียงเส้นยืน หรือใยประดิษฐ์ตามความกว้างของหน้าผ้าหรือขนาดของพีม จากนั้นนำเส้นยืนที่คันเครื่องเสร็จเรียบร้อยแล้ว มาร้อยเข้ากับพีมของผ้า

(3) การเตรียมเส้นพุ่ง โดยนำเส้นใยไปมัดหมีหรือเรียกว่าการคันหมี โดยใช้โกงมัดหมี เพื่อเรียงเส้นใยให้เป็นระเบียบก่อนนำไปมัดหมี ซึ่งขนาดจะสัมพันธ์กับหน้าผ้าของผืนผ้า

(4) การมัดหมีไข้วสุด เช่น เชือกฟาง หรือเชือกกล้วย เป็นต้น มัดลายตามที่ต้องการแล้วนำไปย้อมสี และตากแดดให้แห้ง เมื่อนำมาแกะเชือกออกจะเห็นส่วนที่มัดไว้ไม่ติดสีย้อมเกิดเป็นลวดลาย

(5) การปั่นหลอด คือ การนำหัวหมีที่แกะเชือกฟาง หรือเชือกกล้วย ออกจากการมัดเรียบร้อยแล้วจึงนำไปใส่กง จากนั้นทำการกรอเส้นด้ายเข้าอีก และทำการปั่นเส้นใยจากอีกเข้าหลอด แล้วนำหลอดไปร้อยเรียงใส่เชือกตามลำดับเพื่อให้การจัดเรียงลวดลายถูกต้อง

การทอผ้า

ทำการทอเส้นใยเป็นผ้าชนิดสลับหมี โดยใช้กี่ย้อมมือแบบพื้นบ้าน โดยเป็นการทอผ้าสองลักษณะในผืนเดียวกัน คือ การทอผ้าแบบลายชนิดผสมกับลายมัดหมี โดยขัดกับหมีจะถูกกันทั้งสองด้วยเส้นผ่า และทอตลอดแนวยาวในผืนเดียวกัน สลับกันไปมาจนเกิดลวดลายเป็น “ผ้าทอชนิดสลับหมี” ดังนี้

(1) การทอลายชนิดหรือการทอผ้าเก็บชนิด โดยการไข้วหรือสะกิดซ่อนเส้นด้ายขึ้น แล้วสอดเส้นด้ายพุ่งไปตามแนวเส้นยืนที่ถูกจัดซ่อนขึ้นนั้น จังหวะของการสอดเส้นพุ่งซึ่งถี่และห่างไม่เท่ากันทำให้เกิดลวดลาย ทั้งนี้วิธีการเก็บชนิดมี 3 วิธี ดังนี้

(1.1) การตัดไม้ขีด โดยไม่มีการเก็บตะกอ

(1.2) การเก็บชนิดเป็นตะกอลอย โดยการตัดไม้ขีดแล้วใช้เส้นด้ายเก็บลายตามไม้ขีดที่ตัดไว้ทุกเส้น

(1.3) การเก็บตะกอแนวตั้ง โดยพัฒนาจากการเก็บชนิดแบบดั้งเดิมให้ทอได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น

(2) การทอผ้ามัดหมี โดยใช้หลอดด้ายจากการปั่นหลอดที่ได้เรียงลำดับเฉดสีหรือลายไว้แล้ว จากนั้น ใส่ในกระสวยเพื่อทอด้วยการพุ่งกระสวยผ่านร่องสลัของลำหูกไป - มา จากซ้ายไปขวาจนสุดเส้นยืน

(3) การทอเส้นผ่าโดยมีกระบวนการเดียวกับการทอลายซิด ซึ่งเป็นเส้นคั่นลายของการทอลายซิดและลายมัดหมี่

การบรรจุหีบห่อ

(1) รายละเอียดบนฉลาก หรือบรรจุภัณฑ์ ให้ประกอบด้วยคำว่า “ผ้าซิดสลับทมิ้นทองบัวลำภู” หรือ “Nong Bua Lam Phu Khid Salab Mee Silk” หรือ “Pha Khid Salab Mee Nong Bua Lam Phu”

(2) ให้ระบุชื่อผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการค้า สถานที่ผลิตหรือจัดจำหน่าย วันที่ผลิตหรือเลขรอบการผลิต และข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ประเภทผ้า ชนิดเส้นใย ขนาดผ้า ข้อแนะนำในการดูแลรักษา และราคา เป็นต้น เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคและสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดหนองบัวลำภู ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 16 องศา 45 ลิปดา ถึง 17 องศา 40 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 101 องศา 57 ลิปดา ถึง 102 องศา 30 ลิปดาตะวันออก ลักษณะภูมิประเทศเป็นแอ่งที่ราบมีภูเขาล้อมรอบ เทือกเขาที่สำคัญ คือ เทือกเขาภูพานอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดหนองบัวลำภู ทอดตัวเป็นแนวยาวมาจากริมฝั่งแม่น้ำโขงทางตอนเหนือของอำเภอสังขุม จังหวัดหนองคาย มีพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูงและบางส่วนเป็นพื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้นถึงลอนลึก มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 200 เมตร ทางตอนบนของจังหวัดเป็นพื้นที่ภูเขาสูง แล้วลาดไปทางทิศใต้และทิศตะวันออก ลักษณะดินเป็นดินปนทรายและลูกรัง

ลักษณะภูมิอากาศ จังหวัดหนองบัวลำภูขึ้นอยู่กับมรสุมที่พัดผ่านประจำปี ภูมิอากาศเป็นแบบพื้นเมืองร้อนเฉพาะฤดู คือ มีฝนตกเฉพาะฤดูกาลสลับกับมีช่วงแห้งแล้งที่เห็นได้ชัดเจน แบ่งออกเป็น 3 ฤดู ได้แก่ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว ซึ่งแต่ละฤดูจะมีอุณหภูมิแตกต่างกัน ดังนี้ ฤดูหนาว อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 15 – 16 องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนธันวาคม - มกราคมของทุกปี ฤดูร้อน อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 34 – 36 องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนเมษายน - พฤษภาคมของทุกปี ฤดูฝน อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 20 – 24 องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนมิถุนายน - พฤศจิกายนของทุกปี

ด้วยสภาพภูมิศาสตร์ดังกล่าว ประกอบกับมีแม่น้ำไหลผ่านหลายสาย ทำให้พื้นดินมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสมกับการปลูกหม่อนและเลี้ยงไหม ประกอบกับวัฒนธรรมการทอผ้าตามกรรมวิธีและภูมิปัญญาดั้งเดิมที่สืบทอดจากบรรพบุรุษในอดีตจนถึงปัจจุบัน

ประวัติความเป็นมา

จังหวัดหนองบัวลำภู เป็นเมืองโบราณที่มีประวัติยาวนาน ไม่น้อยกว่า 900 ปี เดิมเป็นดินแดนขึ้นต่อเมืองเวียงจันทน์ จึงทำให้มีมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดการทอผ้ามายาวนาน ประชาชนในจังหวัดหนองบัวลำภูมีอาชีพเสริม คือ การทอผ้า ทั้งผ้าไหมและผ้าฝ้าย ซึ่งในอดีตการทอผ้าเป็นเอกลักษณ์ภูมิปัญญาชาวบ้านในพื้นที่นำมาใช้ในครอบครัว โดยมีแบบแผนจำเพาะในการผลิตขึ้น เช่น ผ้ามัดหมี่ฝ้าย ทอเป็นผ้าชิ้นสวมใส่ในชีวิตประจำวัน ผ้ามัดหมี่ไหม จะนำมาใช้ในโอกาสพิเศษ เช่น พิธีแต่งงาน งานบุญต่างๆ ตามเทศกาล ผ้าชิ้นจะใช้เฉพาะผู้หญิง ผ้าโสร่งไหมจะใช้เฉพาะผู้ชาย สำหรับผ้าซิดมีวิธีการทอที่ยุ้งยากกว่าผ้าทอชนิดอื่น ในอดีตจึงจัดไว้สำหรับเป็นผ้าของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยการนำไปถวายพระหรือนำมาทำเป็นหมอนขวาน หากจะนำมาใช้บนร่างกายจะต้องไม่ต่ำกว่าเอว จึงนิยมนำมาใช้เป็นสบู่

การทอผ้าซิดสลัหมี่ของจังหวัดหนองบัวลำภู เริ่มต้นขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2525 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เสด็จพระราชดำเนินมาในมัสการหลวงปู่ขาว อนาลโย เพื่อสนทนาธรรมและทรงเยี่ยมราษฎรที่มารับเสด็จฯ หนาวัดถักกลองเพล อำเภอหนองบัวลำภู จังหวัดอุดรธานี (ปัจจุบันคือ อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู) ราษฎรที่เฝ้ารับเสด็จฯ ได้ทูลเกล้าฯ ถวายสิ่งของซึ่งมีหมอนซิดและผ้าไหมทอมือรวมอยู่ด้วย พระองค์ทรงเห็นถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงรับสั่งให้สร้างศูนย์ศิลปาชีพพิเศษ บ้านถักกลองเพล เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้การทอผ้าร่วมกันและแลกเปลี่ยนเรื่องการทอผ้า และชาวบ้านถักกลองเพล จำนวน 35 คน ก็ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาและเทคนิคการทอผ้าซิดสลัหมี่ โดยช่างทอจากบ้านหนองบัวบาน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี เป็นระยะเวลา 1 เดือน จากนั้นมีการเพิ่มทักษะการทอ โดยช่างทอจากศูนย์ศิลปาชีพบ้านกุดนาขาม อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร ต่อมามีการขยายกลุ่มทอผ้าออกไปจนครอบคลุมทุกอำเภอของจังหวัด โดยลวดลายที่ทอเป็นลายที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม เช่น ลายดอกแก้ว ลายหมากจับ ลายข้าวสาร (สายฝน) ลายนาค ลายกงแก้ว เป็นต้น

ในปี พ.ศ. 2548 ผ้าทอของจังหวัดหนองบัวลำภู มีเอกลักษณ์และความสวยงามเป็นที่ประจักษ์ โดยกลุ่มทอผ้าซิดไหมบ้านโพธิ์คำ ตำบลกุดแห่ อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้รับรางวัลชนะเลิศ ประเภทผ้าซิดในการประกวดผ้าไหม ณ พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ จังหวัดสกลนคร และกลุ่มทอผ้าจังหวัดหนองบัวลำภู โดยได้เข้าเฝ้าฯ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทุกครั้งที่เสด็จพระราชดำเนินประทับ ณ พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ และต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2565 จังหวัดหนองบัวลำภู ได้ออกประกาศจังหวัดหนองบัวลำภู กำหนดให้ “ผ้าซิดสลัหมี่” ชื่อสาย “บัวลุ่มภู” เป็นผ้าอัตลักษณ์จังหวัดหนองบัวลำภู ให้เป็นสินค้าที่แสดงถึงเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นที่มีมาอย่างยาวนาน และมีความสำคัญทางเศรษฐกิจต่อชุมชนและจังหวัดหนองบัวลำภู มาจนถึงปัจจุบัน

4. ขอบเขตที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์

ขอบเขตพื้นที่การผลิต ผ้าซิดสลัหมี่หนองบัวลำภู ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู รายละเอียดตามแผนที่

5. การพิสูจน์แหล่งกำเนิด

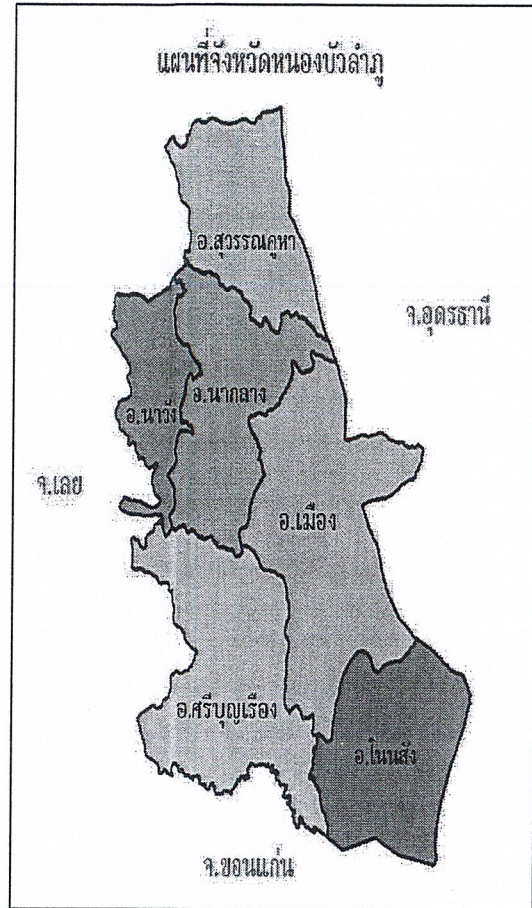
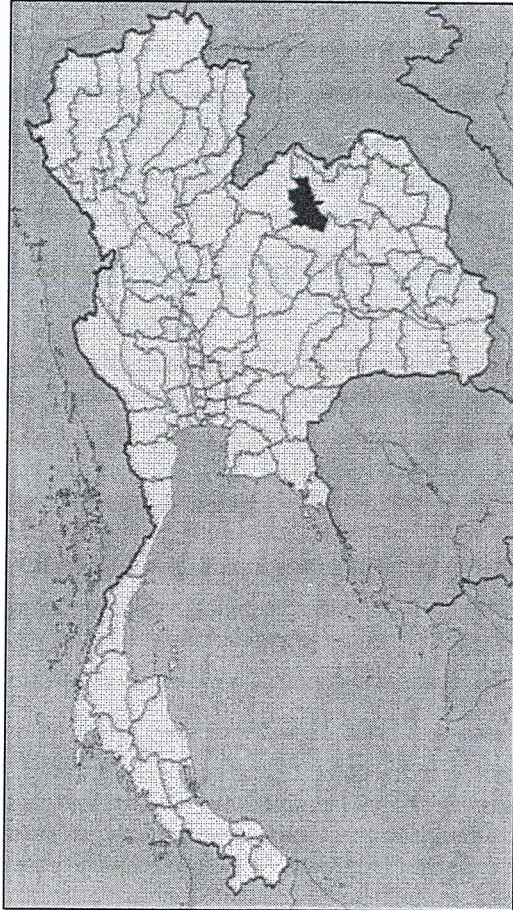
- (1) ผ้าซิดสลัหมี่หนองบัวลำภู ต้องผลิตในเขตพื้นที่ที่กำหนด และตามกระบวนการผลิตข้างต้น
- (2) กระบวนการผลิตจะต้องผ่านการควบคุมตรวจสอบ คือ มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้า ผ้าซิดสลัหมี่หนองบัวลำภู รวมทั้งต้องมีเอกสารกำกับเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับได้

6. เงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา 15

(1) ให้มีการจัดทำทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ผ้าซิดสลัหมี่หนองบัวลำภู

(2) ผู้ขอขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้า จะต้องปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ผ้าซิดสลัหมี่หนองบัวลำภู และดำเนินการตามแผนการควบคุมตรวจสอบทั้งกระบวนการผลิตในระดับผู้ผลิตและระดับจังหวัด

แผนที่แสดงแหล่งภูมิศาสตร์
ผ้าชิตสลับหมี่หนองบัวลำภู

ขอบเขตพื้นที่การผลิต ผ้าชิตสลับหมี่หนองบัวลำภู ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู

กรมทรัพย์สินทางปัญญา
กระทรวงพาณิชย์

เล่มที่ 110
วันที่ประกาศโฆษณา

เลขที่ประกาศ 491
26 มีนาคม 2569

ประกาศโฆษณาการรับขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

เลขที่คำขอ 66100340 วันที่ยื่นคำขอ 31 ตุลาคม 2566
สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ชารางแดงเกาะเกร็ด หรือ Ko Kret Ventilago Denticulata Willd Tea
หรือ Ko Kret Rang Daeng Tea หรือ Cha Rang Daeng Ko Kret
รายการสินค้า ชาจากพืช
ผู้ขอขึ้นทะเบียน จังหวัดนนทบุรี
ที่อยู่ ศาลากลางจังหวัดนนทบุรี ตำบลบางกระสอบ
อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี 11000

1. คุณภาพ ชื่อเสียง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า

คำนิยาม

ชารางแดงเกาะเกร็ด Ko Kret Ventilago Denticulata Willd Tea หรือ Ko Kret Rang Daeng Tea หรือ Cha Rang Daeng Ko Kret หมายถึง ผลิตภัณฑ์ชาจากพืชที่ได้จากใบของต้นรางแดง เรียกว่า “ชารางแดง” มีลักษณะเป็นเส้นหรือก้อนหรือชิ้นเล็กหรือผงที่สะอาด สีน้ำตาลเข้ม มีกลิ่นหอมตามธรรมชาติของใบชารางแดง เมื่อนำใบชารางแดงมาต้ม หรือแช่ในน้ำร้อนจะได้น้ำชาที่มีลักษณะสีเหลืองทองไปจนถึงสีเหลืองส้มหรือเหลืองอำพัน น้ำชาใส และมีกลิ่นหอมเช่นเดียวกับใบชารางแดง รสชาติหอมหวานอ่อนๆ ติดลิ้น ไม่ฝาดและไม่ขม หรืออาจใส่วัตถุดิบปรุงแต่งรส แต่ไม่ทำให้กลบกลิ่นของชารางแดงปลูกและผ่านการผลิตตามกรรมวิธีเฉพาะตามหลักการผลิตชาในพื้นที่ครอบคลุมทั้งจังหวัดนนทบุรี

ลักษณะของสินค้า

(1) ประเภทสินค้า ชาจากพืช หรือ ชารางแดง

(2) ลักษณะทางกายภาพ

(2.1) ใบชารางแดง

- รูปทรง เส้นหรือก้อน หรือชิ้นเล็ก หรือผงที่สะอาด
- สี สีน้ำตาลเข้ม
- กลิ่น หอมตามธรรมชาติของใบรางแดง

(2.2) การปรุงแต่งกลิ่นรส

หากมีการใส่วัตถุปรุงแต่งกลิ่นรส เช่น ผลไม้ สมุนไพร ดอกไม้ ธัญพืช พืชน้ำมัน ถั่ว เป็นต้น ต้องใส่ในปริมาณไม่เกินร้อยละ 30 ของส่วนผสมทั้งหมด เพื่อไม่ให้วัตถุปรุงแต่งรสกลบกลิ่นของซารางแดง

(3) ลักษณะทางเคมี

ค่าความชื้น ไม่เกินร้อยละ 8 (ร้อยละ โดยน้ำหนัก)

2. กระบวนการผลิต

วัตถุดิบ

ใบของต้นรางแดง ต้องมาจากต้นพันธุ์ซารางแดงที่มีความสมบูรณ์มีลักษณะกิ่งข้ออวบใหญ่สีเขียวเข้ม ปราศจากโรคและแมลง โดยได้จากการตอนกิ่ง การใช้ไหล การเพาะเมล็ด และการปักชำของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี

การปลูก

(1) นำต้นพันธุ์ของรางแดงที่ได้จากการตอน การใช้ไหล การเพาะเมล็ด หรือการปักชำของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี ทั้ง 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอปากเกร็ด อำเภอเมืองนนทบุรี อำเภอบางกรวย อำเภอบางใหญ่ อำเภอบางบัวทอง และอำเภอไทรน้อย

(2) เลือกใช้ต้นพันธุ์ต้นรางแดงที่มีความสมบูรณ์มีลักษณะกิ่งข้ออวบใหญ่สีเขียวเข้ม ปราศจากโรคและแมลง

(3) ปักเสาคอนกรีตหรือเสาไม้ ขนาดหน้าตัด 3 x 3 นิ้ว โดยฝังโคนเสาลงในดินลึก 50 - 100 เซนติเมตร และให้หัวเสาสูงจากพื้นดิน 100 - 160 เซนติเมตร พร้อมทั้งใช้ไม้ไผ่พาดเป็นคานระหว่างเสาหรือตามความเหมาะสม เพื่อให้ต้นรางแดงเลื้อย

(4) ขุดหลุมปลูก กว้างประมาณ 50 x 50 เซนติเมตร ลึก 30 - 60 เซนติเมตร และห่าง 1.80 - 2.20 เมตร หรือตามความเหมาะสม

(5) ใส่ปุ๋ยคอก หรือวัสดุรองก้นหลุมตามความเหมาะสม วางต้นพันธุ์ลงในหลุมปลูกแล้วกลบดิน ควรใช้เชือกรัดต้นพันธุ์เข้ากับเสาเพื่อให้ต้นรางแดงเลื้อย และรดน้ำให้ชุ่ม

การดูแลรักษา

(1) ให้น้ำอย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง ตั้งแต่เริ่มการปลูก จนกระทั่งอายุได้ประมาณ 3 เดือน จึงลดการให้น้ำหรือตามความเหมาะสม

(2) ใส่ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยเคมี ในระหว่างการเจริญเติบโต หรือหลังจากการเก็บเกี่ยว

(3) กำจัดวัชพืชเป็นประจำ โดยการใช้แรงงานคนหรือกรณีใช้สารเคมีต้องปฏิบัติตามคำแนะนำ และต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้บริโภคเป็นสำคัญ

(4) หากมีโรค หรือแมลงศัตรูพืช ควรกำจัดด้วยสารชีวภาพ หรือกรณีใช้สารเคมีต้องปฏิบัติตามคำแนะนำ โดยต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้บริโภคเป็นสำคัญ

การเก็บเกี่ยว

(1) ระยะเวลาเก็บเกี่ยวใบรางแดงที่เหมาะสม เมื่อใบแก่ หรือใบมีสีเขียวเข้ม หรือเมื่อมีอายุ 45 – 90 วัน นับจากผลิบา

(2) นำใบรางแดงที่เก็บเกี่ยวส่งโรงงานทันทีเพื่อเข้าสู่กระบวนการผลิตให้ชารางแดงมีคุณภาพ

การแปรรูป

การผลิตใบชารางแดง

- (1) เลือกใบต้นรางแดง ที่มีใบแก่หรือมีสีเขียวเข้ม พร้อมทั้งจะนำมาเข้าสู่กระบวนการผลิตชารางแดง
- (2) ล้างใบรางแดงด้วยน้ำสะอาด
- (3) สลัดน้ำออกจากใบรางแดง แล้วพักไว้ให้แห้ง
- (4) ตัดใบรางแดงที่แห้งแล้วให้มีความกว้างประมาณ 1 เซนติเมตร หรือตามความเหมาะสม
- (5) นำใบรางแดงที่ตัดแล้วใส่ตะแกรงหรือวัสดุอื่นที่เหมาะสม และนำไปผึ่ง หรืออบไล่ความชื้น
- (6) หลังจากนั้นนำใบรางแดงไปคั่วด้วยอุณหภูมิ 50 - 70 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 30 นาที ถึง 180 นาที (ขึ้นอยู่กับความชื้นภายในใบรางแดงหลังจากการผึ่ง) หรือจนใบรางแดงเปลี่ยนสีจากสีเขียวเข้ม เป็นสีน้ำตาลเข้ม ทิ้งไว้ให้เย็นจะได้ใบชารางแดงเกาะเกิร์ตที่มีลักษณะเป็นเส้นหรืออาจจับตัวเป็นก้อน

(7) อาจมีการนำใบชารางแดงเกาะเกิร์ตที่แห้งมาย่อยเป็นผง หรือทำให้ใบมีขนาดเล็กลง แล้วบรรจุลงในถุงกรองชาที่มีรูขนาด 50 - 60 เมช (0.25 - 0.297 มิลลิเมตร) หรือตามความเหมาะสม ก่อนการบรรจุได้

(8) หากมีการใส่วัสดุปรุงแต่งกลิ่นรส เช่น ผลไม้ สมุนไพร ดอกไม้ ธัญพืช พืชน้ำมัน ถั่ว เป็นต้น ต้องใส่ในปริมาณไม่เกินร้อยละ 30 ของส่วนผสมทั้งหมด เพื่อไม่ให้วัสดุปรุงแต่งรสกลบกลิ่นรสของชารางแดงเกาะเกิร์ต

การบรรจุหีบห่อ

(1) รายละเอียดบนฉลากให้ประกอบด้วยคำว่า “ชารางแดงเกาะเกิร์ต” หรือ “Ko Kret Ventilago Denticulata Willd Tea” หรือ “Ko Kret Rang Daeng Tea” หรือ “Cha Rang Daeng Ko Kret”

(2) ให้ระบุชื่อผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการค้า สถานที่ผลิตหรือจัดจำหน่าย หรือข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น วันที่ผลิต เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ วันที่ผลิต หรือ วันหมดอายุ หรือ วันควรบริโภคก่อน เป็นต้น เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค และสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดนนทบุรี มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านในแนวเหนือ - ใต้ ทำให้สภาพดินในพื้นที่มีแร่ธาตุที่สำคัญมารวมกัน สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำเจ้าพระยาใกล้กับทะเลมีน้ำท่วมถึง ดินเป็นดินตะกอนที่เกิดจากการพัดพาของน้ำเกิดการตกตะกอนทับถมเป็นเวลานาน จนเป็นดินเหนียวเนื้อละเอียดชั้นบนเป็นดินร่วนซุยและมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยแร่ธาตุตามธรรมชาติ ประกอบกับสภาพภูมิประเทศที่เป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง จึงทำให้หลายพื้นที่ของจังหวัดนนทบุรีมักเกิดปัญหาน้ำท่วมซึ่งเป็นระยะเวลานาน ทำให้ต้นไม้และพืชผลทางการเกษตรล้มตายเสียหาย แต่จากปัญหาน้ำท่วมดังกล่าวมีพืชที่สามารถทนน้ำท่วมขังและเจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี คือ ต้นรางแดง ซึ่งเป็นพืชประจำถิ่นที่ชอบน้ำและสามารถทนต่อน้ำท่วมได้เป็นระยะเวลานาน

ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของจังหวัดนนทบุรีมีลักษณะเป็นเขตอากาศร้อนชื้น หรือมรสุมเมืองร้อน ได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้เกิดฝนตกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม โดยมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 280 มิลลิเมตร และมีลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมีนาคม มีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 28.7 องศาเซลเซียส ประกอบกับสภาพภูมิประเทศที่เป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง จึงทำให้หลายพื้นที่ของจังหวัดนนทบุรีมักเกิดปัญหาน้ำท่วมขังเป็นระยะเวลานาน จากสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศที่เหมาะสม จึงทำให้ต้นรางแดงสามารถเจริญเติบโตได้ดี แม้ว่าจะมีน้ำท่วมเป็นระยะเวลานานโดยเฉพาะฤดูน้ำหลาก และเมื่อนำใบรางแดงมาทำเป็นชาด้วยกรรมวิธีเฉพาะตามหลักการผลิตชาในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี จึงทำให้ “ชารางแดงเกาะเกร็ด” มีรสชาติหอม หวานอ่อนๆ ติดลิ้น ไม่ฝาด และไม่ขม ได้น้ำชาที่มีสีเหลืองทองไปจนถึงสีเหลืองส้ม หรือสีเหลืองอำพัน และใส แตกต่างจากพื้นที่อื่น

ประวัติความเป็นมา

เกาะเกร็ด เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีเนื้อที่ประมาณ 2,625 ไร่ ลักษณะเป็นเกาะบริเวณแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง เกิดจากการขุดคลองลัดแม่น้ำเจ้าพระยา เมื่อปี พ.ศ. 2265 ในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ โดยเรียกคลองดังกล่าวว่า “คลองลัดเกร็ดน้อย” หรือ “คลองเตร็ดน้อย” ต่อมากระแสน้ำเปลี่ยนทิศและกัดเซาะตลิ่งทำให้คลองสายนี้ขยายเป็น “แม่น้ำลัดเกร็ด” และแผ่นดินตรงแหลมนี้ได้กลายเป็นเกาะกลางแม่น้ำ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) มีการระบุชื่อเกาะนี้ในโฉนดว่า “เกาะศาลากุล” ตามชื่อวัดศาลากุลที่สร้างโดยเจ้าพระยารัตนนิบศร์ (กุล รัตนกุล) ตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี ต่อมาเมื่อมีการตั้ง “อำเภอปากเกร็ด” จึงเรียกเกาะนี้ว่า “เกาะเกร็ด” ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของชาวไทยเชื้อสายมอญและชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งมีวัฒนธรรมการดื่มชาที่ถ่ายทอดกันมาตั้งแต่โบราณ ทำให้ผู้คนในเกาะเกร็ด นิยมนำพืชประจําถิ่นต่างๆ มาทำเป็นชาสำหรับดื่ม โดยเฉพาะ “ชารางแดง” ซึ่งเป็นชาที่ทำมาจากใบของต้นรางแดง ซึ่งเป็นพืชประจําถิ่นที่ขึ้นอยู่ทั่วไปบริเวณเกาะเกร็ด มาตั้งแต่อดีต เมื่อนำใบชาจากพืชมาต้มหรือแช่ในน้ำร้อน น้ำชาจะมีลักษณะเป็นน้ำสีเหลืองทองไปจนถึง สีเหลืองส้ม หรือสีเหลืองอำพัน และน้ำชามีลักษณะใส ขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการชง มีกลิ่นหอมเช่นเดียวกับใบชาจากพืช รสชาติหอม หวานอ่อนๆ ติดลิ้น ไม่ฝาด ไม่ขม และรับประทานง่าย มีสรรพคุณช่วยละลายไขมันในร่างกาย ลดคอเลสเตอรอล และระดับน้ำตาลในเลือด ลดความดันโลหิตสูง และสามารถคลายเส้นให้อ่อนตัวได้

สำหรับการนำวัฒนธรรมการดื่ม “ชารางแดง” มาต่อยอดในเชิงพาณิชย์ เริ่มจากในปี พ.ศ. 2544 โดยคุณนิวัฒน์ เขยแอม ได้เริ่มนำใบจากต้นรางแดงมาคั่วเป็นชาตามที่เคยเห็นจาก ปู่ ย่า ตา ยาย มีการนำใบรางแดงมาบั้งไฟและนำไปต้มดื่มเป็นชา ในช่วงแรกได้นำใบรางแดงมาคั่วในกระทะเป็นเวลา 1 ชั่วโมง จนใบรางแดงแห้ง มีสีน้ำตาลเข้มและมีกลิ่นหอม จากนั้นจึงมีการแจกและจำหน่ายให้แก่เพื่อนบ้าน ต่อมาการผลิตชาจึงได้แพร่หลายไปในครัวเรือนต่าง ๆ ทั่วเกาะเกร็ด ก่อนจะกลายเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงและเป็นที่นิยมในชื่อ “ชารางแดงเกาะเกร็ด” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 ซึ่งช่วยสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรผู้ปลูก และผลิตชารางแดง โดยมีกลุ่มลูกค้าทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ภายหลังจึงได้มีการขยายพื้นที่การเพาะปลูกต้นรางแดงไปยังพื้นที่ต่างๆ ของจังหวัดนนทบุรี

4. ขอบเขตที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์

ขอบเขตพื้นที่การผลิต ชารางแดงเกาะเกร็ด ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดนนทบุรี รายละเอียดตามแผนที่

5. การพิสูจน์แหล่งกำเนิด

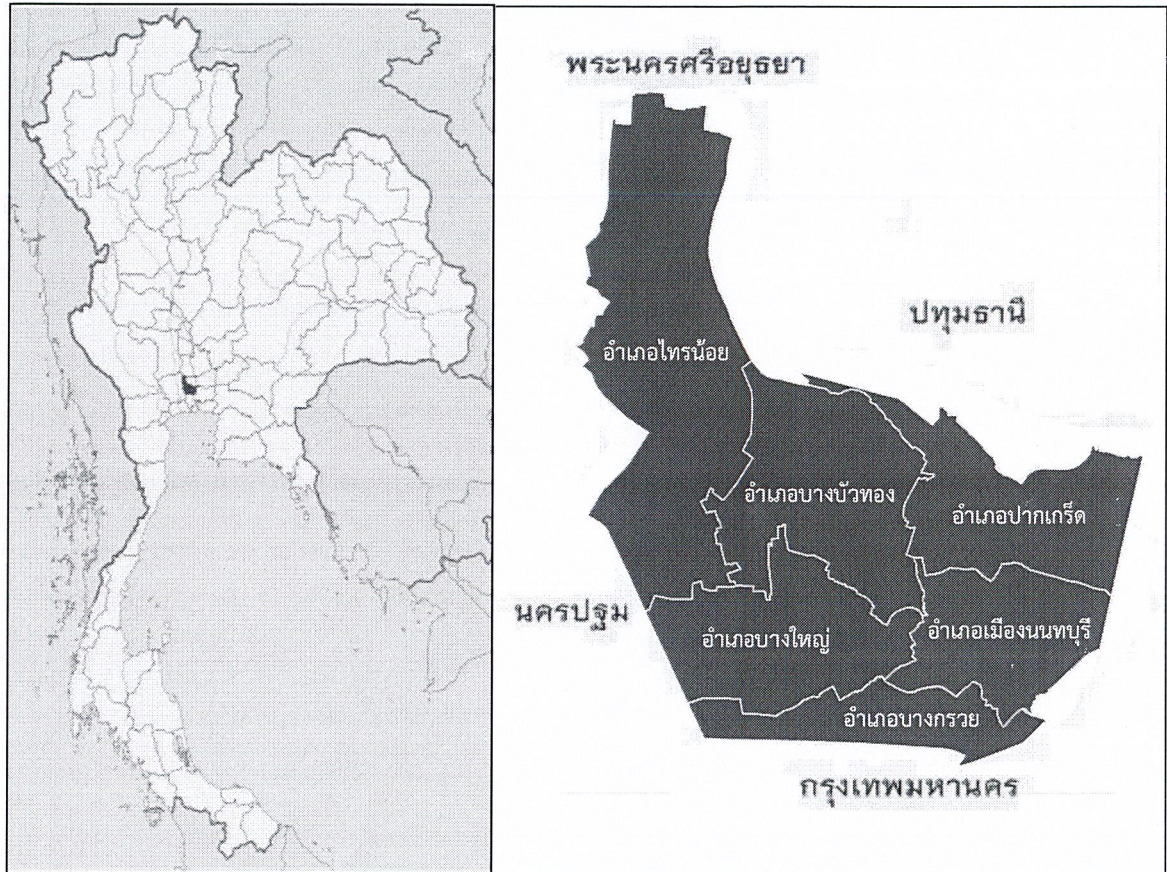
- (1) ชารางแดงเกาะเกร็ด ต้องใช้วัตถุดิบและผลิตในเขตพื้นที่ที่กำหนด และตามกระบวนการผลิตข้างต้น
- (2) กระบวนการผลิตจะต้องผ่านการควบคุมตรวจสอบ คือ มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้า ชารางแดงเกาะเกร็ด รวมทั้งต้องมีเอกสารกำกับเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับได้

6. เงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา 15

- (1) ให้มีการจัดทำทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ชารางแดงเกาะเกร็ด”
- (2) ผู้ขอขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้า จะต้องปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงาน สำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ชารางแดงเกาะเกร็ด และดำเนินการตามแผนการควบคุมตรวจสอบ ทั้งกระบวนการผลิตในระดับผู้ผลิตและระดับจังหวัด

แผนที่แสดงแหล่งภูมิศาสตร์
ชาurangแดงเกาะเกร็ด

ขอบเขตพื้นที่การผลิตชาurangแดงเกาะเกร็ด ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดนนทบุรี